

V dňoch 28. IX. - 3. X. 1970 sa konalo na Smolenickom zámku

II. stretnutie psychológov podunajských krajín.

O tomto stretnutí prinášame niekoľko informačných materiálov.

Red.

INFORMÁCIA O PROGRAME

Stretnutie bolo otvorené prejavom organizátora a prívetom patróna podujatia K. Šišku, predsedu Slovenskej akadémie vied.

Pracovné rokovanie pozostávalo z 8 sympózií, z 2 zasadnutí o rozličnom a z 2 vyžiadaných prednášok.

Biologické základy prežívania a správania

Vedúci sympózia: G. Guttman /Miedeň/

Referenti: V. D. Nebylcyn /Moskva/, D. Lehmann /San Francisco/, R. Bisping, G. A. Lienert /Düsseldorf/, W. Wreeman, G. A. Lienert /Düsseldorf/, M. Márton /Budapešť/, L. Weinrich /Berlín/, A. Uherík /Bratislava/, O. Hamlová /Bratislava/.

Staronové problémy psychológie učenia

Vedúci sympózia: G. A. Piryov /Sofia/

Referenti: R. Ferstl /Mníchov/, L. Bárbat /Bukurešť/, J. Linhart /Praha/, G. D. Piryov /Sofia/, W. L. Szewczuk /Krakov/, Z. Jelínková /Praha/, M. Mllan /Bratislava/.

Vnímanie z interfunkčného hľadiska

Vedúci sympózia: D. Kováč /Bratislava/

Referenti: S. G. E. Johanson /Uppsala/, W. G. Koster /Eindhoven/, B. F. Lomov /Moskva/, D. Kováč /Bratislava/, G. Kanizsa /Trieste/.

Vývin kognitívnych procesov

Vedúci sympózia: L. Kelemen /Debrecín/

Referenti: L. Kelemen /Debrecín/, O. Árochová /Bratislava/, E. Krau /Chu/.

Ľahká psychická záťaž

Vedúci sympózia: J. Daniel /Bratislava/

Referenti: M. Frankenheuser /Štokholm/, J. Reykowski /Varšava/, J. Daniel /Bratislava/, G. Horkovič /Bratislava/

Problémy tvorivého myslenia

Vedúci sympózia: M. Stríženeč /Bratislava/

Referenti: G. Cristian-Melicson /Bukurešť/, J. Ekel /Varšava/, B. Chalupa /Brno/,
M. Stríženeč /Bratislava/, G. Neacsu /Bukurešť/.Emócie ako teoretický a praktický problém

Vedúci sympózia: J. Švancara /Brno/

Referenti: J. Reykowski /Varšava/, A. Stančák /Košice/, V. Smékal /Brno/, P.
Ekman /San Francisco/.Psychopatológia a učenie

Vedúci sympózia: O. Kondáš /Bratislava/

Referenti: N. Birbaumer /Miedeň/, O. Kondáš /Bratislava/, R. Ferstl /Mníchov/, K.
Früauf /Berlin/, O. Kondáš /Bratislava/.Reč, jazyk a význam

Vedúci sympózia: S. Ertel /Heidelberg/

Referenti: S. Ertel /Heidelberg/, H. Grimm /Heidelberg/, I. Šípoš /Bratislava/, H.
J. Strüber /Münster/W./, E. Holas /Olomouc/, G. Flores d'Arcals /Pa-
dova/.Varia I.

Vedúci: T. Tomekovič /Belehrad/

Referenti: T. Bösser /Düsseldorf/, E. Gullan /Bukurešť/, J. Orlebeke /Amsterdam/,
G. Eckardt /Jena/.Varia II.

Vedúci: K. V. Bardin /Moskva/

Referenti: G. Haubensak /Münster/W./, K. V. Bardin /Moskva/, A. Thomas /Mün-
ster/W./, N. J. Vergiles /Moskva/, H. Kallina /Münster/W./, T. Tomeko-
vič /Belehrad/.

Mimo plán sa uskutočnila večerná diskusia o všestranne regulačnom chápaní funkcií v správaní, ktorú vo svojom referáte sformuloval organizátor stretnutia.

V posledný deň rokovania odzneli dve vyžiadané prednášky:

A. Jurovský /Bratislava/, Princíp funkcionálnosti v prítlačivosti ľudí medzi sebou.
V. Tardy /Praha/, Trendy v psychológii osobnosti.

V záverečnom zasadnutí si účastníci najprv vypočuli informáciu o priebehu celého rokovania, hodnotiace vystúpenia B.F. Lomova /Moskva/ a G.A. Lienerta /Düsseldorf/ a záverečnú reč organizátora.

D. Kováč

OTVÁRACÍ PREJAV ORGANIZÁTORA Dr. DAMJANA KOVÁČA, DrSc.

Vážení pán prezident Slovenskej akadémie vied, vážení hostia,
milé kolegyně a kolegovia !

Dlho som v sebe nosil otázku ako začať otvárací príhovor.
Historickým úvodom ? To by asi nebolo vhodné. Veď od L. stretnutia psychológov podunajských krajín pretieklo síce v Dunaji veľa vody, avšak v našej zážitkovej sfére to ešte nie je minulosť.

Oficiálnou rečníckou konvenciou ? Ani to sa mi nezdá primerané. Nech sa ktorýmkoľvek smerom pozriem do sály, všade vidím dobrých priateľov a známych.

Tak teda začať vari celkom vecne, napr. štatistickou charakteristikou nášho stretnutia ? To by sa dalo. Avšak táto premenná je pravdepodobne závislá od inej, preto si dovoľím radšej na ňu obrátiť Vašu pozornosť.

V porovnaní s nukleárnym fyzikom má psychológ, ako viete, neporovnateľne väčšie pracovné príležitosti. Pre excelentný odborný prenik psychológa nemusí byť handicapom, či pochádza z Nazaretu, africkej Fort Lamy alebo slovenského Kiripolca. Naopak. Takéto alebo podobné situovanie má v sebe aj viacero potenciálne pozitívnych momentov. Na takéhoto psychológa sa sotva nalepí to, čo je v tradícii hociktorého odboru zlé, pretože v jeho odbore doma tradície spravidla niet. Periférne situovaný psychológ sa spravidla nestáva ani slepým prívržencom tej či onej psychologickkej metodológie, pretože je okolnosťami nútený obzerať sa do šírky a vyberať si z cenného to najprístupnejšie. Konečne, a to by som chcel zvlášť vyzdvihnúť, ovláda signifikantne viac komunikačných prostriedkov; je spravidla polygloticky pripraveným bádateľom a teda, pokiaľ mu to ekonomické zázemie umožňuje, môže vedieť všelčo aj z toho, čo sa deje na Harwarde, Sorbone, v Moskve či v Berlíne.

Pravda, čo je platné uvedené a iné "odškodnenie" periférneho psychológa, keď stačí už jedna nevýhoda, aby aj tie najobjavnejšie idey zakotvili v jeho trýznivej frustrácii. Touto nevýhodou je, miera povedané, objektívne málo príležitostí dostať sa do pozornosti psychologického centra. Avšak uvedené sa dá charakterizovať aj tvrdšie: je to neakceptovanie periférneho psychológa psychológom nachádzajúcim sa v centre.

Obávam sa, že toto konštatovanie by sa mohlo vysvetľovať ako bezmocná zlomyseľnosť advokáta chudobných, avšak stačí sa pozrieť do reprezentatívnych psychologických časopisov, stačí pozorovať správanie vedcov na medzinárodných monstre kongresoch a aj zaujať budú musieť niečo z týchto charakteristík priznať.

Neprial by som si, aby sa uvedené stalo kauzou pre rozduchovanie bezmyselných sporov. Postojmi o vzťahoch dvoch rôzne situovaných psychologov som chcel len zaangažovane priblížiť jeden zo zámerov organizátora tohoto podujatia.

II. stretnutie psychologov podunajských krajín by malo byť príležitosťou pre psychologických bádateľov príslušných krajín vystúpiť bez handicapu na medzinárodnom fóre s tým najhodnotnejším čo majú. Prechovávam v sebe nádej, že takto pochopené naše spoločné vystúpenie vytvorí dielo, ktoré okrem iného skôr či neskôr môže nadobudnúť centrálny charakter, a to aj bez hlasnej propagandy. Naše rokovanie je totiž extenzívnou prípravou pre vytvorenie synteticko-faktografickej publikácie s názvom "Basic psychological Research in Europe 1965-1970", ktorý výjde vo Vydavateľstve Slovenskej akadémie vied.

K tomuto akdste prismeľému zámeru dovoľte mi pripojiť dve osvetľujúce poznámky.

Akdste každý z nás čerpá isté poznatky z periodických publikácií "Annual Review of Psychology". Táto užitočná publikácia, vydávaná americkými psychológmi, však vystupuje akoby reprezentatívna informácia bádateľských aktivít v celom svete, hoci ňou de facto nie je; to sa dá presvedčivo dokázať. Nestálo by za námahu pokúsiť sa o jej doplnenie?

Druhou poznámkou by som tu chcel podčiarknuť tú okolnosť, že psychológovia podunajských štátov predstavujú také šťastné zoskupenie, že rizikové konanie, na ktoré sme sa podujali ako osnovatelia európskej päťročeny aktualít psychologických bádání nestojí len na zbožnom želaní. Veď k nám patria potomkovia jedného zo zakladateľov nášho odboru Wilhelma Wundta a na druhej strane rozvíjateľa ďalšieho geniálneho metodológa nášho odboru I. P. Pavlova. Spolupráca nás, poohádzajúcich z menších národov, s dvomi psychologickými mocnosťami, je prísľubom pre reálne priblíženie sa k vytýčenému cieľu. Ak k tomu prirátame psychologov od Severného mora a psychologov od Stredozemného mora /aby som ostal pri kritériu vody, ktorá nás tu symbolicky spája/ a aj psychologov z ďalších krajín, ktorí sa k nám nezištne pridali, osmeľujem sa svojím príhovorom otvoriť vlastne salónny európsky kongres psychologov. S poľutovaním však musím konštatovať, že našu ponuku neprijali, možno zhodou okolností, možno pre iné príčiny psychologovia ďalších európskych psychologických mocností: z Francúzska a Veľkej Británie k nám neprišiel nikto, hoci sme sa o to usilovali.

Bolo by trápnyim nedorozumením, keby sa to, čo som doteraz povedal, vysvetľovalo nepatrične. Naše stretnutie nevzišlo z prestížnych dôvodov presadiť sa v medzinárodnom kompetenčnom vzťahu so zaoceánskymi psychológmi. To by bola prízemná motivácia. Avšak, ak už bola reč o preniku, dovoľte mi dopovedať tento zámer organizátora vyslovením nádeje, že prenik znamená profit. Aký profit, to ukáže budúcnosť. Skúsosť však učí, že užitočné partnerstvo je výsledkom hľadania toho, čo nám chýba a nikto nie je celkom sebestačný alebo dokonca dokonaký.

Nie menej dôležitý zámer organizátora tohoto stretnutia vyplýva z potreby zužitkovať hodnoty, ktoré poskytuje spolupráca vôbec a medzinárodná spolupráca zvlášť. Napr. psychológovia z menších krajín sa takmer neodvážia napísať prácu, kde by nevstúpili nejakú anglosaskú literatúru. To by mohlo byť v poriadku, avšak trestuhodné je, že si neraz nedáme minimálnu námahu a tým, aby sme sa najprv poobzerali po prácach našich najbližších susedov. Neide tu o neúctu alebo o porušenie vedeckej morálky, ale často o nezmyselnú škodu, ktorá má citeľné dôsledky. Výsledky práce v psychologických vedách predsa nezávisia natoľko od toho, koľko počítačov máme k dispozícii, ale vo väčšej miere od toho, nakoľko sú idey projektov, ktoré chceme realizovať, plodné. V kruhu priateľov sme sa o istom svetoznámom psychológovi zhodli v názore, že keby bol napr. Albáncom, možno by nikto o jeho práci dokopy nič nevedel. To, pravda, rach nikoho nemrzí. Ale nemali by sme si navzájom odpustiť tú stereotypnú ľahostajnosť, že už takmer škúľime od zlovyku, že zavše hľadáme tak vzdialené ciele, zatiaľ čo by stačilo natiahnuť ruku a získali by sme možno viac.

Naše stretnutie by teda malo byť pokusom, možno vzhľadom na strnulosť doterajšej praxe natvým, no predsa len úprimným pokusom zbližiť tých, ktorí majú spoločné odbornovo-profesionálne záujmy, spojiť ich na báze blízkeho partnerstva bez predsudkov toho či onoho druhu.

Ani jeden zo spomínaných zámerov organizátora tohoto stretnutia, t.j. medzinárodný prenik a medzinárodná spolupráca, však nie je ústredným cieľom. Ten je predsa každému psychológovi, pre ktorého je jeho práca nielen púhym jobom, zrejmy. My charakterizujeme psychológu ako hominiatickú vedu. Z tohto vyplýva, že popri gnozeologických záujmoch cieľom každého nášho snaženia je prispieť k blahu človeka boriaceho sa so svojím prostredím a so sebou samým. Inakšie povedané, naše stretnutie by sme mali predovšetkým zužitkovať na to, aby sme pokus o medzinárodný prenik, snahu o medzinárodnú spoluprácu mohli dať maximálne do služieb vedecko-technickej revolúcie, ktorej sme teraz účastníkmi, ale aj do služieb vedecko-humánnej evolúcie, ktorá je jej nevyhnutnou zložkou.

Podunajské stretnutia nie sú originálnou akciou psychológov. Avšak nemožno obísť bez slov vďaky skutočnosti, že sa ich podarilo kreirať aj v odbore psychológie. Predovšetkým by som chcel vysloviť úprimné poďakovanie Predsedníctvu Slovenskej akadémie vied, že nám umožnilo toto stretnutie realizovať a že Ústavu experimentálnej psychológie ako sponzorovi vyšlo pritom maximálne v ústrety. Priateľskou vďakou som zaviazaný všetkým vedúcim sympózií, ktorí akoby predĺžené ruky organizátora sa postarali o rozsah tohoto podujatia tak, že pokrýva prakticky všetky základné disciplíny psychologických vied. Vám všetkým, ktorí ste prispeli k rokovaniu pripraveným príspevkom, alebo tak urobíte v diskusií, patrí rovnako čo najúprimnejšia vďaka.

Nech už naše II. stretnutie psychológov podunajských krajín dopadne oficiálne tak či onak, nech sa tu i tam v kuloároch bude to či ono kritizovať, dovoľte mi na záver vysloviť nádej, že budúcemu historikovi nášho odboru by nemala ujsť aspoň zmienka o tom, že sme sa tu pokúsili o niečo nové, pozitívne. Ak sa nám to nepodarí teraz, ostávajú nám ešte šance pre budúcnosť. Nedá mi pri tejto príležitosti nespomenúť, že všeobecne známy a uctievaný nestor európskej psychológie prof. Wolfgang Metzger, ktorý s poľutovaním ospravedlnil svoju neúčasť na tomto podujatí nám napísal, že už teraz sa záväzne prihlasuje na III. stretnutie psychológov podunajských krajín.

Vážené zhromaždenie, dovoľte mi teda otvoriť II. stretnutie psychológov podunajských krajín, popriať zdar našej spoločnej akcii a Vám všetkým užitočné a príjemné strávenie pobytu u nás.

V záverečnom prejave na I. stretnutí povedal prof. Ivo Kohler, že Smolenický zámok mu pripadá akoby pôrodnica nových ídeí - pôrodnica s barom. Nech teda žije náš novorodenec, ktorému dávame v tomto týždni šancu nových vývinových prínosov.